

הנוכח יעקב רפרין, איש שהפיל בלשותו משך שנים רבות את מיטב חוגי הכלכלה הישראלים, והמושך בחוטים של תעלולי כפופיות אילת.

חאנון בע"מ, שהיתה חברה למחשני ערובה, והשניה היתה חברת-סחר אנון בע"מ.

ב-1952 הועמד הרפרין בפני בית דין למניעת ספרות, כבעלה של חברת-סחר אנון, הואשם על ידי המשטרה הכלכלית בעבירות על חוקי המטבע הזר והמס, בסכומים של כמה מאות אלפי ל"י.

באותה תקופה נעצר הרפרין, יחד עם כמה אחרים ממנהלי עומר, הואשם בזיוף מסמכים והפצתם. הוא הואשם על ידי המשטרה הכלכלית, כי קיבל רשיון מיוחד להבאת 13 אלף כותונות מחוץ לארץ, בתנאי מפורש שמחצית כמות זו תיוצא למדינה אחרת. ברור שהמחצית לא יוצאה והרפרין המציא תמורת זאת מיסמך, שכאילו היה מכתב מחברה בארץ זרה, שטענה כי הכותונות אינן ראויים ליצוא. מכתב זה נמצא מזויף.

הרפרין ומונהל אחר של עומר או, יעקב צינסיקי, כיום בעל בית-מלון פאר בנתניה, זכו לא לפירוסום רב בעתונות, עקב טירונם למסור טביעות צבועות במשטרה. "אנון אנשי-צבור ולא גונביתרנגולות, לכן לא נמסור טביעות צבועות," הצהיר אז הרפרין בדרמתיות.

200 אלף ל"י יתרה פרטית

לדלם לא עיניים אדה, גם לא האשמתו של הרפרין בדיון בעון נסיון לשיחוד שוטר, הם שפוצצו את בועת עומר. חברת עומר לא פורקה במהרה. את ח"כ אליעזר שוסק, שהשליט האמיתי של הסתדרות העובדים הלאומית ומנהיגה של אחת מקבוצות הלחץ החזקות ביותר בחרות, אי-אפשר היה להרחיק מפעילות הכלכלית ומפלטותיה. גם הרפרין לא הלך כל כך מהר. מנהיגי תנועת החרות זכו באותה תקופה לסקר מדויק של ציודם האישי וכלי ביתם, החל במקוריהם וכלה במערכות הרהיטים שלהם. שהרפרין דאג להשלימן.

הקש ששבר את גב הגמל וחשף לאור את עיסקותיו המפוקפקות של הרפרין, נמצא רק בשנת 1955. ב-15 בדצמבר שנה זו, נעצר הרפרין יחד עם אחיו מנחם הרפרין, אף הוא עובד עומר ושותפו של יעקב בכמה חברות אחרות, בעון גניבת 500 טון ברזל, שהופקדו בינם כפקודן, תמורת הלהאה שנתן להם בנק דיסקונט. על סכום של 15 אלף ל"י באותו משפט התברר כי כערבון להלוואה, נתן הרפרין לבנק מכתב פקדון על 500 טון ברזל, שחברת עומר החזיקה במחסני חברת מאגור, שהיתה למעשה חברת הפרטית של יעקב ומנחם הרפרין. אחרי חודשים, כשההל וואה לא שולקה, החל בנק דיסקונט להתעניין בגורל הפקדון וזאת התברר כי הברזל נעלם ממחסני מאגור.

במהלך המשפט נחשפו עובדות מאלפות על פעילותה של חברת עומר, שהרפרין הפך למעשה לנהלה בפועל. רואי חשבון מוסמכים עידו, כי כשניסו להכין את מאון החברה, חסרו מסמכים רבים. הנפקטים לא היו מושלמים ולא היו האמאות, נעשו רישומים מטעים ורישומים מטעים בנקים, את של מכירות וקניות, לא התנועעו בפנקסים. לעומת זאת הכל חשבונו הפרטי של הרפרין הפיצו גרולה של כספים. בלי פירוט מסמכים, והיתרה הכספית הרגאלה שהרפרין חייב 200 אלף ל"י לחברת עומר.

אחרי גילויים אלה, לא יכול היה הרפרין להמשיך בפעילותו כמנהל עומר. חברת עומר בלעדיה, היתה כמו גוף בלי נשמה. אולם הרפרין הצליח להתחמק מכל עונש. אחרי שמשפטו נמשך שנים, הורה היועץ המשפטי על הפסקת הפעולות נגדו. באותו זמן הפסיקה חברת עומר את פעילותה, ועוררי הדין שטיפלו בתיק, מטעם שני הצדדים, נפטרו. כמו במקרים רבים אחרים, הצליח הרמאי הרפרין להציל את עורו, בעוד שרמאים כגנים ממנו ריצו את עונשם.

מקום פשיטת רגל, שטרות

הספיק הרפרין את פעולותיו במסגרת עומר, לא חסרו לו מסגרות אחרות. כדי לטות את קורי מזימותיו הכלכליות, הוא הקים חברות פיקטיביות, פרש את רשותו על פני כל חיי הכלכלה והמסחר של המדינה. את דירתו המפוארת, שכונת בויה השוקולד של תל-אביב, ברחוב הברמן 12, החליף בחילוי חוקי של אחוץ בצהלה. את מכונותיו החליף מדי פעם במפוארות יותר, אשתו בת-שבע הפכה לאשת החברה התל-אביבית, הפרה שמלות יקרות אצל התופרות המשובחות ביותר, נסעה לרומא כדי ללמוד ציור, הפכה פעילה בארגון נפגעי השיחוק אילנשיל-פולין. כוחו העיקרי של הרפרין היה בהוצאת כספים והונאה. הוא הצליח לרמות גם את הנהירים והחסדנים שבסוחרים ובתעשיינים הישראליים. שמו החברות אותן ניהל כביכול, מספרי הטלפונים שלהן, פנקסי הציקים שלו מחזית-ריטר בנקים, ובעיקר התנהגותו המשכלת וכוח-דיבורו, פעלו פעולה היפנונית על כל אדם, עמו בא הרפרין במגע. סוחרים היו מתפתים מהבטחותיו והחכים קלים תמורת השקעה קטנה, תעשיינים היו הולכים אחריו, כדי שיצילם מתסבוכות, ואותה הצעה היו מפקידים בידי את כל כספם. כדי להבין כיצד שלחה הרפרין להוציא בדרך זו מאות אלפי ל"י, מאנשים ומחברות, די להתבונן בכמה מקרים המעידים על הכלל. מחברת בשם פלוד נתן בע"מ, הצליח הרפרין להוציא כסום שהתקרב לאלף ל"י, תמורת הבטחה לספק סחורה. ברור שהסחורה לא סופקה מעולם, וגם השטרות שנתן הרפרין כפקדון, לא שולמו.

החברה נקטה בדרך החוקית, היא פנתה באמצעות עורך-דין לבית-משפט השלום, שהוציא קעבול כמה חודשים צר עיקול-נכסים נגד הרפרין. ההוצאה לפועל לא הצליחה להפעיל את הצו מעולם. קודם כל היו עוברים חודשים רבים עד שהיו מוצאים אותו. אחר-כך התברר שאין מה לעקל אצלו. כל רכושו היה רשום על שם אשתו. להרפרין עצמו, שגילגל מליונים בשוק הכספים הישראלי, לא היה עבור החוק אפילו שקל שחוק אחד.

פרוטה בכיסם. כאלה היו ממנו של הרפרין, ליסקובסקי ובן-יעקב, הקבלנים שטרן ורובין מירושלים, הסוחר אליעזר מטלון מתל-אביב, חברת עולמית למוצרי אסבסט, חברת חרות ההסתדרותית למוצרי אינסולציה, ועוד עשרות רבות של חברות מכובדות ועשירות.

אחד הקבוצות הגדולות ביותר היה בנק פויכטוונגר בירושלים, שהעדיף להיגונן ביותר מרבע מיליון ל"י ובלבד שלא יתפרסם בעולם-המסחר הנוק העצום שנגרם לו בשע תו, כתוצאה מעיסקה עם הרפרין ושות'ו. באחד הימים התייצב בפני מנהל סניף הבנק הירושלמי, מאיר, מכרו הנושן אוטו הילב, סוחר סקסטיל ידוע ובעלה של חברת הילוטקס, ביקש יחד עם יעקב הרפרין הלוואה על סכום של 300 אלף ל"י. מאיר לא בדק הרבה מה הן הערבויות הממשיות, שהפקידו הרפרין והילב ברשות הבנק: מחשני סקסטיל שערכם הגיע בקושי ל-50 אלף ל"י. ההלוואה לא הוחזרה ברובה, הסקסטיל נמכר בפיחות של 50% אלף ל"י, והנהלת הבנק החליטה להשטות את העיסקה והפסידה את היתרה.

אוטו הילב היה שותפו של בן-אפרים לא רק לעיסקה הכוללת של הסקסטיל, כי אם גם לעיסקות אחרות. שהרפרין היה נוהג לבצע מאחורי גבו של הילב, שהיה ידוע כאדם מהימן וישר, יחד עמו ביצע גם כמה עסקות-מכירה של מיטות ושמיכות, למחנה המטיילים האילתי, במחירים מופ-קעים, באישורו של בן-אפרים.

הרפרין לא הסתפק רק בשטח המסחר. הוא שלח ידו גם בשטח התעשייה. עדין תלוי ועומד, בבירוך משפטי תיק פלילי, שהוצא על ידי היועץ המשפטי של ממשלת ישראל נגד הרפרין ושותפיו המאשים אותו ב-41 פרטי-אישים: ביצירת הפצת תרופת-האליל אפיקור (זיילה רויאל), והס-יאתה בפרסומים מוזיפים, כתוצרת-חוץ מאושרת.

בין הבנקים הנוספים שפגעו בעסקיהם עם הרפרין היו גם בנק נורווגי-אידולק שהתפרק עקב עסקות אלה ובנק פ. ק. א. הפולני, שמנהלו, אשר ניהל את העיסקות עם הרפרין, הוחזר לפולין, ונקר על ידי משרת הבטחון הפולנית והוגלה על פי השמועה, לסיביר.

שטרות עירוניים טובים למחזור

עיסקותיו של הרפרין, שנהג תמיד לנעול געלים בעלות סוליות קרפ עבות, כדי להגביה את קומתו הנמוכה, גררו כמה מקרבנותיו, שסובכו על ידו, אל מעגל המזויפים. המועלים והמרמים, אחד מאלה היה משה ספיר, קופאי באש"ד, שהיה די מינו של הרפרין זמן רב. ספיר היה מנהל הסניף שבחלקת השכירים באש"ד.

גם הוא, כמו שותפו הרפרין, היה מצויד בידע מעשי של שנות עבודה בשכרדי רואי-חשבוניות. בתוקף תפקידו בי-אש"ד, ביצע ספיר עיסקות בסכומים של מאות אלפי ל"י, שורמו דרך הרפרין, עד שיום אחד נתפס על ידי ועדת חקירה פנימית של אש"ד.

כשנחקרו מעילותיו של ספיר, התגלתה שורה ארוכה של התחכמויות פליליות, נהגי אש"ד נהגו למסור את חסכו-נותיהם לקופה מיוחדת, תמורת ריבית של 9%, ספיר שיכנע אותם למסור לו את החסכוניות, תמורת ריבית בגובה 15%, הלוואה את הכסף לחברים אחרים בריבית של 24%, מלבד זאת אסף ספיר את חתימתו של קרובו, חבר אש"ד שנפטר, הצליח לקבל את דמי-הביטוח שלו בלי צור-ירוש, וזיף חתימות של שכירים וחברים, נתן לשכירים מפורטים חלק מסכום הפיצויים שהגיעו להם, נטל את היתר לעצמו, היה שותף לחברה שסיפקה תלבושות לחברי אש"ד, ואף קיבל ממנה אחרים.

ספיר נידון לשהו וחצי מאסר. כששוחרר, המשיך להשי-תף בעיסקותיו של הרפרין.

אנשים אחרים, שנרתמו לרשת היוזפים והמעילות של הרפרין, היו עורך-הדין צבי טוב וצבי בן-אפרים. למעשה הגיע בן-אפרים לאילת כשליחו של הרפרין, שהיה זקוק לציקים ושטרות טובים, אחרי שכל החברות שבהנהלתו איבדו את שמן הטוב. תפקידו של בן-אפרים היה ברור ביותר: לקבל את תפקיד הגובר, להשתלט על משק הכספים העירוני, ולספק להרפרין את הציקים והשטרות, שיהיו הכוח המניע לתעלולי הפיננסיים, שאיש אינו יודע היכן נמצאים רהחיהם. בציקים ושטרות אלה יכול היה הרפרין להתחיל במחזור חדש של מעשי רמאות, לצורך זה היה עליו להיהפך גם לספק העיקרי ולא-השקט הכלכלי של אילת. בעזרת חוסר-כשרונם הצבורי והכלכלי של חנוך נגד ושו-תפיו, ובעזרת בן-אפרים, שהפך במהרה לשליטה הכל-יכול של אילת, השיג הרפרין את מטרותו.

אולם הרפרין ובן-אפרים שגו רק במהלך אחד במשחק הרמאים המשוכלל שלהם. בעת פעולתם באילת, התברר להם, כי על טרף זה עט כבר עיט נוסף. באילת פעלה גם חוליתו של שרגא פיקסלר, המממן והמפעיל של זלמן דמוכר הקבלן, יהודה בויס, הסוחר האילתי שברח לגרמניה, וסוחרים אילתיים אחרים. חולית שרגא פיקסלר הספיקה להשתלט על ענף המסחר והבנין של אילת. כדי להצליח בפעולותיהם, היה עליהם לשחד את הגובר בן-אפרים.

כאן עשו הרפרין ובן-אפרים את טעותם הגורלית. הם התחלקו בשחד, ובמקום להשיקוע את הכסף בעסקים משלהם, התחברו עם פיקסלר ודמוכר, החלו בעסקים משותפים. התוצאה: קופת העיר, שנמצאה חסרה כתוצאה מגניבות בן-אפרים והרפרין, לא היתה מסוגלת לשלם לדמוכר-פיקסלר תמורת שירותיהם—עבודות הבניה והספקת החמרים. פיקסלר-דמוכר לא היו יכולים לשלם להרפרין ולבן-אפרים את חלקם. הארבעה הסתכנו ביחד, החלו לזייף ולהונות.

כך השתלטה הכנופיה על אילת וכך היא נהרסה: פיקסלר-דמוכר-בן-אפרים-הרפרין נפלו בפת ונלכדו ברשת שטמנו לתושבי העיר אילת ובניה, רשת שנפרשה בנוכחותם העיוורת והאילית של חנוך נגד וחבריו.

ואשתו בת-שבע הרפרין, אשתו של יעקב ואס לשני אשת-חברה מכובדת ופועילה מאד בארגון אילנשיל-פולין.